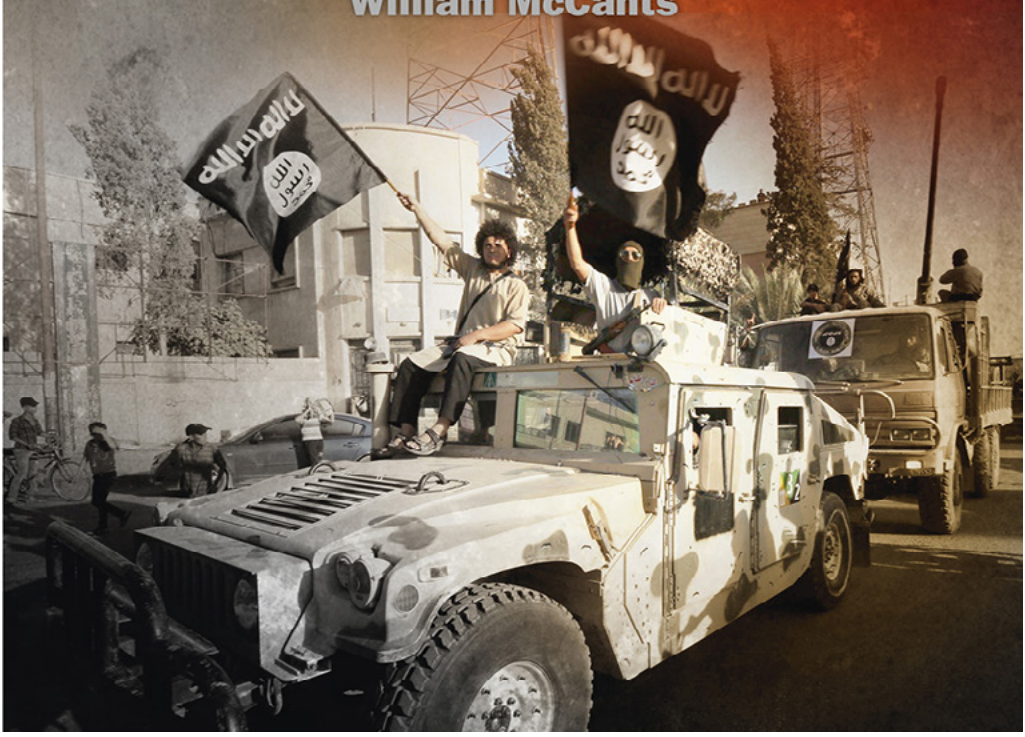
ISLÁMSKÝ STÁT

Apokalypsa

Jeho historie, strategie a vize zániku světa

William McCants

Islámský stát
Apokalypsa

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

William McCants
Islámský stát – Apokalypsa – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Islámský stát

Apokalypsa

JEHO HISTORIE, STRATEGIE A VIZE ZÁNIKU SVĚTA

WILLIAM MCCANTS

Mé mamince, která mi neustále klade jednoduché otázky týkající se Středního východu, na něž se však obtížně hledá odpověď, protože – jak praví jedno arabské úsloví – „as-sahl al-mumtani“ čili „prosté je těžko uchopitelné“.

OBSAH

Poděkování 9
Transkripce 13

Úvod 15
1 Vztyčení černé vlajky 19
2 Mahdí a špatné vládnutí 47
3 Vlajkonoši 63
4 Zmrtvýchvstání a soužení 91
5 Sektářská apokalypsa 121
6 Znovuzrození chalífátu 143
Závěr 169

Přílohy – Sunnitská islámská proroctví konce světa 185
Příloha 1: Poslední dny 187
Příloha 2: Vítězná skupina 199
Příloha 3: Před Mahdím bude Islámský stát 203
Příloha 4: Dvanáct chalífů 205

PODĚKOVÁNÍ

O tom, zda je tato kniha dobrá, rozhodnou její čtenáři, jsem si však jist, že by byla mnohem horší, kdyby se mi při jejím psaní nedostalo pomoci od rodiny, přátel a kolegů. Assad Ahmed, Cole Bunzel, Ali Chaudrey i Šadi Hamid, ti všichni si zaslouží z mé strany to nejvyšší ocenění a nesmírný vděk, jelikož si přečetli pracovní verzi textu a vyjádřili se k němu, což mi výrazně pomohlo ujasnit si myšlenky, a jejich nadšení pro věc, jakož i podpora mé práci na této publikaci, mne posunuly až k jejímu definitivnímu ukončení. Další osobou, které jsem v této souvislosti hluboce zavázán, je Michael O'Hanlon, který si přečetl celou závěrečnou podobu této knihy a upozornil mne, že nemohu nechat bez zodpovězení otázku „No a co?". Pravda, svému otci jsem rukopis nikdy neukázal, ten mi však neustále připomínal, že je třeba zodpovědět stejně významnou otázku, totiž „Proč to všechno dělají?".

Další dva lidé, bez nichž bych se býval neobešel, jsou mé kolegyně Anne Peckham a Elizabeth Pearce, tedy dámy, které nejenže si hotový text podrobně přečetly a sdělily mi své připomínky, ale vzaly též na svá bedra řadu mých povinností v práci a tím mi poskytly drahocenný čas k jeho napsání.

Jednotlivé kapitoly knihy, kterou nyní držíte v rukou, přečetli Daniel Benjamin, Ryan Evans, Stephanie Kaplan, Daniel Kimmage, Robert McKenzie a Clint Watts (všichni jsou to mimochodem „kliďasi") a následně mi dali vědět, kdy jsem se ve svém vyprávění nechal příliš unést a kdy jsem naopak zachoval přehnaně chladný odstup. Úžasné množství nesmírně cenných informací mi pak poskytla má badatelka Kristine Anderson, kterou jsem pověřil hledáním na sociální síti Twitter a serveru YouTube, zatímco fantastický stážista Nuf Al Sadiq mi pomohl rozluštit nejrůznější téměř nečitelné arabské rukopisy na značně rozmazaných fotografiích v mém počítači,

a Jennifer Williams šla pro změnu nad rámec svých povinností, když zarazila celý „proces výroby" této publikace, aby mi ještě před definitivním odevzdáním díla dala čas na zkrocení mých neukázněných poznámek k textu.

O různých částech pracovní verze zase slyšeli z mých úst Dan Byman, Mike Doran, Jeremy Shapiro a Tamara Wittes, kteří mne následně pobízeli, abych v psaní dál pokračoval. Tamara byla například nadšená z mého nápadu líčit příběh Islámského státu prostřednictvím jeho vlajky, zatímco Dan sice méně, zato se mu však líbila řada jiných věcí. Jeremy, jemuž se obvykle nelíbí vůbec nic, prohlásil, že některé myšlenky v této publikaci vyjádřené jsou zajímavé, což jsem bral jako poctu, a Mike, dlouholetý přítel, od kterého jsem se spoustu věcí naučil, mne prostě vyzýval, abych napsal knihu, kterou by lidé opravdu chtěli číst, a já jen doufám, že s konečným výsledkem jste všichni spokojeni.

To správné povzbuzení ve chvílích, kdy se práce nad rukopisem zadrhávala, mi pro změnu poskytli Suzanne Maloney a Cháled Elgindy, zatímco Martin Indyk a Bruce Jones mi sice na jedné straně kladli těžké otázky, ale také mne povzbuzovali, abych své nápady a myšlenky hájil před velkými odborníky z neziskové organizace Brookings, což mi velmi pomáhalo. Výraznou oporou mi ovšem byl i Strobe Talbot, přičemž jeho nadšení pro celý tento projekt ve mně navíc udržovalo naději, že si mne zmíněný Brookings ještě nějaký čas ponechá.

Musím se též zmínit o spoustě lidí, kteří ochotně zodpověděli mé otázky nebo se podělili o své pocity. Obzvláštní poděkování si v této souvislosti zaslouží Volkmar Kabisch, od něhož jsem obdržel dokumenty získané jím a členy jeho týmu v Iráku, jakož i Peter Neumann, který nás dva seznámil a přispěl i svými vlastními poznatky. J. M. Berger mne zase dotlačil k větší přesnosti, Sam Helfont pomohl lépe pochopit baasistickou náboženskou politiku v Iráku a Jomana Kadúr dodávala nejnovější informace o občanské válce v Sýrii.

Mimořádné díky putují též k mé skvělé literární agentce Bridget Matzie, která nejenže přečetla rukopis této knihy a poskytla mi k němu své připomínky, ale také mne seznámila s úžasnou Karen Wolny a jejím fantastickým

týmem v nakladatelství St. Martin's. Této ženě mohou čtenáři jenom poděkovat, protože mne neustále upozorňovala, že lidé mají rádi takové příběhy a vysvětlení, po jejichž absolvování nejsou ještě víc zmateni než na začátku.

Svým bezprostředním rodinným příslušníkům autoři zpravidla děkují až na závěr, což má svůj důvod – každé poděkování jiným osobám až poté by už totiž vyznělo chabě. Má žena Casey i naše tři rozkošné malé děti během té velmi chladné zimy ve Washingtonu chodily po domě po špičkách, abych tuto knihu mohl napsat, a já jim za tento chápavý přístup (tedy minimálně ze strany manželky, děti se pravda začaly vždy jen nahlas smát, když jsem je tišil) nemohu vyjádřit dostatečné díky. Teď je tedy konečně čas odjet na tu tolik opožděnou letní dovolenou!

TRANSKRIPCE

Při přepisu jmen jsem se v zásadě řídil pravidly časopisu International Journal of Middle East Studies, pouze všechna podstatná jména začínám velkým písmenem. S arabským písmenem, které se vyslovuje „`ajn", jsem s výjimkou názvů knih a článků v tištěných médiích nepracoval, zastupuje jej pouhý apostrof, a to samé platí i o písmenu vyslovovaném jako „hamza".

Poznámka k překladu: Přepis arabských slov a vlastních jmen se řídí zásadami českého zjednodušeného odborného úzu. Výjimkou jsou jména osob, které publikují anglicky a mají svůj zavedený způsob přepisu jména v latince. Podobně zavedené je psaní většiny místních jmen a některých reálií (např. Baas, al-Káida aj.). Arabskou „hamzou" se pak rozumí český „ráz"; ten před samohláskou vyslovujeme v češtině automaticky, takže apostrofem ho vyznačujeme pouze uprostřed nebo na konci slova.

ÚVOD

Předpokládal jsem, že červen roku 2014 bude poklidný, protože vládní úředníci ve Washingtonu se na léto vždy rozprchnou, aby unikli panujícímu vedru v hlavním městě. To samé tím pádem dělají i ti z nás, kteří se živí komentováním veškerých kroků kabinetu, takže jsem se už těšil, jak si budu hrát se svými dětmi a také se věnovat svému koníčku, totiž psaní dějin koránu. Články o al-Káidě a občanské válce v Sýrii, tedy témata, kterým jsem se všeobecně věnoval především, mohou počkat, říkal jsem si, nikoho teď přece nijak zvlášť nezajímají.

O pár dní později už ale zajímaly, to poté, co se bojovníci takzvaného Islámského státu vydali na pochod přes Irák a dobyli Mosul, druhé největší město této země. Záhy nato došlo k masovým popravám, zotročení žen a přibíjení lidí na kříž, přičemž všechno jsme to viděli v kabelových televizích a na Twitteru. Tento tanec smrti pokračuje dodnes – na dobytém území byly vyvěšeny černé vlajky, stejně ponurou barvou byly natřeny vládní budovy a nejvyšší představitelé Islámského státu vyhlásili vytvoření chalífátu, tedy božího království na Zemi. Proroctví se naplnilo a teď se blíží soudný den, oznamovali tito vůdci.

Nový útvar byl velmi rozpínavý, řinčel zbraněmi a taky přetékal penězi v hotovosti, které údajně dosahovaly miliardových částek. V jeho čele stál samozvaný chalífa Ibráhím al-Bagdádí, irácký náboženský učenec, který se poté, co do jeho země v roce 2003 vpadly Spojené státy, chopil zbraně, a nyní mu radila řada guvernérů i dalších představitelů místních vlád. Jeho říše sahala od zmíněného Mosulu až k předměstím syrského Aleppa, což byla podobná vzdálenost jako z Washingtonu do Clevelandu v americkém státě Ohio. Hrozilo, že Islámský stát, kde měl tento muž desítky tisíc stoupenců a tisíce dalších mu tleskali jinde na Středním východě a také v Evropě, připraví v této části světa o moc spojence USA, vyvolá destabilizaci světových

trhů se zdroji energie, podnítí revoluce v jiných zemích a zaútočí jak na Evropu, tak i na Spojené státy.

Otázky tedy najednou začaly jen pršet. Jak se Islámskému státu podařilo dobýt tolik území? Proč postupoval tak brutálním způsobem? Proč by takováto tlupa vrahů měla prohlašovat, že jen plní příkaz Boha a naplňuje nějaké proroctví? Mají tihle lidé vůbec něco společného s islámem, tedy druhým nejrozšířenějším náboženstvím na světě? A jak moc ten nový útvar ohrožuje mezinárodní společenství?

Ti čtenáři, kteří by chtěli slyšet víc než jen velmi stručné odpovědi na své otázky, by se octli v zapeklité situaci. Značná část propagandy Islámského státu je totiž v arabštině a navíc zahalena do jakéhosi středověkého teologického jazyka, který uvádí ve zmatek i arabsky hovořící muslimy, natož vyznavače jiných náboženství (či dokonce žádného) komunikujících v angličtině. Problém je také v tom, že úřednický aparát Islámského státu je charakteristický svým utajováním, takže o jeho vnitřním fungování dosud proniklo do zahraničí jen velmi málo informací. Tak jako každý takový systém však i tento za sebou zanechává určitou „stopu" v podobě různých dokumentů, konkrétně e-mailů a zpráv doručovaných kurýry; do části z těchto informačních materiálů pak dali nahlédnout lidé z opozice, kteří podobná interní sdělení Islámského státu umisťují na internetová diskusní fóra chráněná hesly, a další zveřejnila americká vláda, jelikož byly zabaveny při různých raziích. Jak stoupenci tohoto nového útvaru, tak jeho odpůrci navíc fotografovali popravy prováděné podle takzvané fatwy a snímky umístili následně na web, i když oficiálně se tam vůbec dostat neměly.

Aby se člověk ve všem výše uvedeném vyznal, potřeboval by nějakého průvodce, který by se výborně orientoval nejen v dějinách islámu a jeho teologii, ale také v moderním džihádu a utajovaných úřednických aparátech, o velmi dobré znalosti arabštiny nemluvě. Takovým člověkem jsem já, takže vás teď Islámským státem provedu; budeme se zabývat jeho vznikem, poznávat jeho vůdce, odsuzovat jeho stoupence a nadšeně povzbuzovat jeho kritiky. Budete mít možnost si přečíst propagandistické materiály tohoto útvaru, zkoumat jeho strategické uvažování, nahlédnout bez povolení

do jeho interních diskusí a dostat se i ke zprávám, které se objevují na Twitteru. V rámci této naší exkurze vám též vysvětlím, jak zahaleně se tento stát hlásí k historii islámu a jeho teologii, abyste mohli pochopit způsoby, kterými dané náboženství nejen využívá, ale i zneužívá. Budete se také moci dozvědět, jak vnímá sama sebe, jaký mělo toto sebeuvědomění vliv na jeho politické úspěchy, a co se stane, pokud se dařit přestane.

Mimořádná brutalita příslušníků Islámského státu jde tak jako většina jejich činností za hranice obvyklých pravidel džihádistů. Za jakési ztělesnění zla jsme si zvykli považovat někdejšího šéfa al-Káidy, ale Islámský stát je ještě horší, jelikož bin Ládin u svých podřízených tlumil mesiášské nadšení, usiloval o širokou podporu muslimů a vytvoření chalífátu pro něj bylo vzdálenou budoucností. Na druhou stranu Bagdádí a spol. se řídí svou vlastní verzí výroku, který kdysi pronesl Machiavelli, totiž že „je mnohem bezpečnější vyvolávat strach než být milován". Pocit spasitelství tito lidé v zásadě podporují, spíše než aby jej potlačovali, a boží království na Zemi chtějí vytvořit hned, ne až někdy později, takže o džihádu v Ládinově pojetí nemůže být řeč. Na následujících stránkách vám vysvětlím, proč je džihád Islámského státu jiný a proč je ten rozdíl důležitý.

1

VZTYČENÍ ČERNÉ VLAJKY

Jednoho vlahého srpnového rána roku 2014 si na předměstí New Jersey nějaký kolemjdoucí všiml černé vlajky před jedním neudržovaným dvojdomkem. Černobílým arabským písmenům na ní nerozuměl, ale jejich tvary znal ze zpráv v médiích; americké televizní stanice i monitory počítačů byly tehdy celé léto plné reportáží o hrůzných činech páchaných odštěpeneckou skupinou al-Káidy v Sýrii a Iráku, doprovázených zlověstnými obrazy maskovaných džihádistů, kteří mávali právě takovým praporem, a od Maroka po Filipíny pod ním tito bojovníci vedli svůj zápas o uskutečnění temné vize božího království na Zemi. Znepokojený kolemjdoucí si dům i s vlajkou vyfotografoval a snímek od něj dostal jeho kamarád Marc Leibowitz, načež tento bývalý parašutista izraelské armády, nyní však manažer v New Jersey zabývající se investiční činností, jej promptně i s příslušnou adresou dal na Twitter včetně podtitulku „Jde z toho strach!". Možnost, že takto dává v Americe najevo své ideové přesvědčení nějaký džihádista, fotografii zaručila okamžité rozšíření po Internetu, nehledě k tomu, že Leibowitz o celé věci informoval také Ministerstvo vnitřní bezpečnosti Spojených států.

Policie, která na místo dorazila, zjistila, že majitel dotyčné vlajky Mark Dunaway o fotografii na Twitteru neměl ani tušení. Strážcům zákona vysvětlil, že k islámu konvertoval už před deseti lety, a prapor toho dne vztyčil na počest jistého muslimského svátku. „Každý stoupenec tohoto náboženství to tak dělá a tuhle černou vlajku byste objevili v kterékoliv mešitě světa," vysvětloval jim. „Já jsem samozřejmě americký občan a svou zemi miluji, ale také muslim a prostřednictvím té vlajky to sděluji ostatním."

Zároveň však Dunaway chápal, že by její vyvěšení mohlo vyvolávat znepokojení, a rozhodl se ji tedy zase stáhnout. „Je mi už teď jasné, že když si lidé pustí v televizi CNN, tuhle vlajku tam spojují s džihádem, i když ona je v tom podle mého názoru zcela nevinně, ten nápis na ní říká, že ‚existuje pouze jeden Bůh, tedy Alláh, a prorok Muhammad je jeho poslem', nemá jít o žádný nenávistný symbol," vysvětloval policistům, přičemž na závěr ještě dodal: „Islám je o jednotě a míru a já nejsem stoupencem nějaké jeho militantní skupiny, nemám nic proti Spojeným státům, tuto svou zemi naopak miluji, ale jsem prostě muslim."

Dunaway nepochybně upřímně věřil, že vztyčením vlajky žádným podobným bojovníkům podporu nevyjadřuje, což ostatně potvrdily také výpovědi jeho sousedů a vlastně i skutečnost, že policie se nakonec celým případem přestala zabývat. On, stejně jako mnozí jiní muslimové a dokonce i řada expertů na oblast Středního východu, nevěděl, že s ní jako první přišel Islámský stát, tedy odnož al-Káidy, a to konkrétně poté, co se v roce 2006 takovým prohlásil. Není přitom pravdou, že ji lze vidět v každé „mešitě světa", jak se domníval, v tomto ohledu měl on i jemu podobní trochu zmatek v hlavě, jelikož Islámský stát začal svou ideologii a tradici dotyčného náboženství propagovat prostřednictvím teroru a Twitteru, čímž zamlžil symbolismus příslušné vlajky.

Do chvíle, než se toho léta označil za znovuzrozený chalífát, ovšem vystupoval v tom, co prapor sděluje a jakou věc reprezentuje, nejednoznačně. Šlo o vlajku nějakého islámského státu, nebo jednoho konkrétního, jinými slovy chalífátu, který kdysi ovládal území sahající od Španělska až po Írán a jehož předpovídaný návrat by oznamoval konec světa? Ten dnešní v Sýrii a Iráku sice dával přednost druhé z obou variant, nicméně džihádistům rozptýleným po celé naší planetě umožňoval vykládat si vlajku i výraz „stát" po svém.

A to také dělali, přičemž mnozí islámský stát dávno předtím, než se za něj prohlásil ten současný, se zmíněnou vlajkou v ruce prosazovali coby naplnění jistého proroctví. Tato věc nakonec mezi džihádisty nabyla takové důležitosti, že v roce 2014 její stoupenci vytlačili ze scény svého dosavadního

nadřízeného, tedy al-Káidu, a postavili se do čela příslušného světového hnutí. Čím dál častější používání černé vlajky tedy jen následovalo po šíření jisté ideologie a dokumentuje významnou „výměnu stráží", k níž za uplynulých devět let v globálním džihádismu došlo, zároveň ovšem symbolizuje i převrat v myšlení, v tom, jak se stoupenci tohoto hnutí hodlají dostávat k moci a také jak si ji udržet.

Islámský stát se musel nutně od samého počátku dostat do konfliktu s al-Káidou, i když trvalo téměř deset let, než tento rozpor vyplul zcela na povrch. Jak její vůdce Usáma bin Ládin, tak jeho zástupce Ajman az-Zawáhrí chtěli nejdřív pro svou ideologii získat co největší podporu muslimů a teprve pak vyhlásit chalífát, zatímco Islámský stát byl odhodlán jej nastolit bez ohledu na to, co si myslí masy. Svár, který nakonec oddělil dítě od rodiče, prostě existoval už ve chvíli, kdy se daná organizace na území Sýrie a Iráku teprve rodila.

PROBLÉMOVÉ DÍTĚ

V roce 1999 dorazil do afghánského města Kandahár jistý horkokrevný Jordánec jménem Abú Musʿab az-Zarqáwí, který se tam chtěl sejít s předáky al-Káidy. Přáním tohoto kdysi chuligána potulujícího se po ulicích a nyní džihádisty bylo vyvolat revoluci v oblasti zvané úrodný půlměsíc, která se táhla od východního Středomoří až po Irák. V Afghánistánu už jednou byl, záhy po porážce sovětských vojsk v roce 1989, protože už se však nemohl zúčastnit bojů, brzy se zase vrátil do rodné vlasti, kde jej následně zatkli coby teroristu a nějaký čas strávil za mřížemi. Nyní, po propuštění z jordánského vězení, se tedy v Afghánistánu objevil znovu, aby získal peníze i dobrovolníky pro svou věc.

Představitel al-Káidy v Kandaháru Saif al-`Adl se Zarqáwím nevešel ve spojení okamžitě. Tento bývalý plukovník speciálních jednotek egyptské armády se naučil být trpělivý, čekat a pozorovat situaci, takže Jordánce nechal prozatím jen sledovat.

Člověk, který na něj byl nasazen, mu pak hlásil, že se Zarqáwí s ostatními džihádisty často dostával do sporu kvůli svému extrémnímu pohledu na to, kdo by měl být považován za dobrého muslima, přičemž obzvláštní nechuť tento sunnita choval k šíitům, druhé hlavní větvi islámu. Zarqáwí nesouhlasil s jejich učením, že Muhammadův zeť a i někteří jeho mužští potomci byli nejen neomylní, ale také jedinými legitimními politickými i náboženskými vůdci raného muslimského společenství, navíc byl přesvědčen, že moderní šíitský stát Írán se tajně domluvil se Západem na útlaku sunnitů. Když se pak s ním Saif al-Adl konečně sešel, zjistil, že má co do činění s málomluvným člověkem, který však upřímně toužil vrátit sunnitský islám zpět do „reality lidského života", jen zrovna nehýřil přemírou konkrétních nápadů, jak to udělat.

Představitel al-Káidy poté své dojmy, pokud se Zarkáwího týče, sdělil svým nadřízeným v organizaci. Její šéf bin Ládin byl synem bohatého saúdského podnikatele ve stavebnictví, zatímco jeho zástupce Ajman az-Zawáhrí, byl původně chirurg, který později v rodném Egyptě řídil teroristickou skupinu, jejíž část následně spojil s al-Káidou. Tito dva muži stáli za útoky z jedenáctého září, které byly založeny na jejich přesvědčení, že bezvěrci v USA by měli být bez jakýchkoliv rozpaků usmrceni, pokud se však týkalo muslimů, postupovali opatrněji. Jak bin Ládin, tak Zawáhrí totiž zastávali názor, že k vyhnání Američanů ze Středního východu a vytvoření islámských států v této oblasti je bezpodmínečně nutná široká podpora ostatních stoupenců jejich náboženské víry, a nemělo podle nich smysl dělat si nepřátele tak říkajíc na všech frontách, zejména kvůli teologickým sporům; někteří lidé ostatně v této souvislosti vyslovili domněnku, že bin Ládinova vlastní matka vyrůstala v jedné malé šíitské sektě. Zapotřebí podle obou zmíněných předáků al-Káidy bylo prostě jednoty v poslání spíše než jednoty v nahlížení na věci.

Saif al-`Adl měl tedy pocit, že Zarqáwího názory jsou extremistické, nicméně svým šéfům doporučil, aby tohoto horkokrevného člověka vzali za svého, protože stoupenců z Jordánska nebo Palestiny měla al-Káida jen velmi málo. Předáci organizace souhlasili, ale k členství jej nevyzývali (on

by ostatně takovou nabídku i odmítl), místo toho s ním začali spolupracovat a vzájemně koordinovat svou činnost „při naplňování společných cílů".

Saif al-`Adl v této souvislosti vymyslel pro Zarqáwího plán, v rámci něhož by v Afghánistánu vybudoval výcvikový tábor, kam by zval džihádisty z Jordánska, Palestiny, Sýrie, Libanonu a Turecka. Jako sídlo bylo vybráno město Herát, protože se nacházelo poblíž hranice s Íránem, přes kterou bylo jednoduché převážet osoby i nejrůznější materiál. Časem pak opravdu začali do tábora přijíždět Syřané, Jordánci, Palestinci, Libanonci a Iráčané, a jeho zakladatel se obrátil dokonce i na kurdskou organizaci Ansár al-Islám v severním Iráku.

Počátkem roku 2001 už tak Zarqáwí přestal být v očích Saifa pouhým džihádistickým novicem, jelikož „začal uvažovat a plánovat strategicky, do budoucna". Intenzivně sledoval události ve světě a začal také hodně studovat dějiny islámu, takže velký dojem na něj udělal Núr ad-Dín Zengí, bezohledný středověký vládce území táhnoucího se od města Aleppa v Sýrii až po Mosul v Iráku, který z prvně jmenované země vyhnal křižáky.

Zarqáwímu nepochybně imponovaly jak ctižádost, tak nelítostná výkonnost tohoto člověka. V Sýrii například podle jednoho pramene tak dlouho obléhal jistou křižáckou pevnost, až rytíři uvnitř kapitulovali a chtěli s ním vyjednávat, „on však jejich přání nevyhověl", jak to eufemisticky vyjádřil jistý středověký muslimský historik. Když pak dorazily na místo křižácké posily, aby své kolegy z obklíčení vysvobodily, viděly, že hradby citadely „i ubytovací prostory jejích obyvatel byly naprosto v troskách".

„Zarqáwí se pořád ptal po jakékoliv další knize o tomto vládci a jeho chráněnci Saladinovi," vzpomínal později Saif, přičemž v tom druhém případě měl na mysli egyptského panovníka, který během křižáckých válek bojoval proti anglickému králi Richardu Lvímu srdci. „Myslím, že to, co si o Núr ad-Dínovi a jeho začátcích v Mosulu přečetl, mělo velký vliv na rozhodnutí přesunout se v roce 2001, po pádu islámského emirátu v Afghánistánu, právě do Iráku."

Zmíněný emirát založil o pět let dřív Tálibán složený z konzervativních sunnitů, kteří se chopili moci v chaotickém prostředí po odchodu sovětské

armády z Afghánistánu v roce 1989. „Emirát" (imára) byl podle středověkého islámského uvažování stejně jako každá regionální vláda podřízen „státu" (dawla), tedy říši, v jejímž čele stál chalífa, někdy však není, takže když občas dnešní džihádisté hovoří o vládě nějaké země, kterou by chtěli vytvořit, pracují s oběma výrazy jako se synonymy. Tálibánský emirát každopádně zavedl v Afghánistánu pořádek, protože tvrdě prosazoval islámské právo, a poskytl též útočiště jiným podobným džihádistickým organizacím typu a-Káidy a skupině kolem Zarqáwího.

Poté, co vláda Tálibánu padla, utekl náš jordánský terorista i se Saifem do Íránu, kde pak spolu probírali, kam by měl Zarqáwí zamířit příště. Po „dlouhém uvažování a rozmýšlení", jak jeho kumpán napsal později, se ten i se svým týmem rozhodl přemístit do Iráku, protože tam by jim jejich „vzhled" a „přízvuk" pomohl splynout s davem; oba muži přitom počítali s tím, že Američané „dříve nebo později do Iráku vpadnou", aby svrhli tamní vládnoucí režim. „Bylo nutné, abychom v odporu a při konfrontacích sehráli rozhodující úlohu," vzpomínal na tuto dobu Saif. „Je to pro nás historická příležitost … vytvořit islámský stát, který by se s božím svolením ujal zásadní role při odstraňování nespravedlnosti a obnovení pravdy ve světě, přičemž v tomto názoru jsem byl zajedno i s bratrem Zarqáwím."

„Islámským státem" Saif – a zřejmě i jeho společník – dřív myslel chalífát, který by vznikl z islámského emirátu Tálibánu v Afghánistánu, tento sen ovšem ukončila americká invaze v roce 2001, takže napodruhé se nabízel právě Irák.

V roce 2002 a začátkem roku následujícího tedy začal Zarqáwí v této zemi budovat tajnou síť, takže když Američané v březnu 2003 Irák skutečně napadli, jeho buňky v Bagdádu byly připraveny je „přivítat". On sám dorazil do hlavního města v červnu a koncem srpna jeho nová organizace zvaná Monoteismus a džihád podnikla pumový útok na tamní jordánské velvyslanectví, na sídlo OSN a na mešitu imáma Alího, jeden z nejvýznamnějších svatostánků šíitského islámu. Následný odchod Organizace spojených národů z Iráku a vzrůstající rozhořčení tamních šíitů, kteří tvořili většinu obyvatelstva, ohlašovaly začátek krvavé sektářské občanské války.

Zarqáwího lidé atentát neuskutečnili sami, pomáhali jim bývalí tajní agenti vlády Saddáma Husajna, kteří se předtím stali oběťmi čistek Bushovy administrativy v řadách osob věrných politické straně zmíněného iráckého diktátora. Ti se totiž stejně jako další arabští sunnité zbavení volebního práva obávali vzestupu šíitské části obyvatelstva, která byla celá desetiletí Husajnem a vládnoucí sunnitskou menšinou utlačovaná. Ve vzduchu už bylo cítit blížící se účtování a sunnitští džihádisté i iráčtí nacionalisté tudíž dávali najevo ochotu na čas zapomenout na vzájemné ideologické rozdíly, aby mohli spojit síly proti společnému nepříteli, tedy Spojeným státům a většinovým šíitům, kterým americká okupace jejich země vyhovovala.

Zarqáwího nenávist vůči šíitům doslova spalovala. Domníval se, že nešlo jen o jakousi pátou kolonu, která sunnity zaprodala Washingtonu, ale de facto o sluhy antikrista, takže se nakonec postaví proti muslimům jako takovým, stejnému pánovi ostatně podle něj slouží i samotní Američané.

Zášť, kterou Zarqáwí k šíitům choval, vedla k tomu, že si přestal uvědomovat své dlouhodobé politické cíle. Když v únoru 2004 zažádal o členství v al-Káidě, vůbec se nezmínil o nějakém islámském státě nebo plánu, jak jej dosáhnout, místo toho vysvětloval, jak bude postupovat, aby na svou stranu získal ostatní sunnity, porazil přechodnou vládu a vyhnal z Iráku bezvěrce – bojem proti šíitům. „Pokud jim budeme schopni rozdávat jeden bolestný úder za druhým tak dlouho, až se i oni přidají k bitvě, bude v našich silách rozdat nové karty a pak už prozatímní vláda, a dokonce ani Američané nebudou mít žádné postavení či vliv, přičemž Spojené státy vstoupí do druhé fáze bojů, tentokrát proti šíitům," prohlašoval. „To je to, co si přejeme, a ať se to našim nepřátelům bude líbit nebo ne, mnohé sunnitské oblasti se přidají k mudžáhidům" (za mudžáhidy, tedy „ty, kteří bojují v rámci džihádu", se označují sami džihádisté).

Zarqáwí věděl, že bude kritizován za „uspěchanost a neuváženost", jelikož „muslimské společenství žene do bitvy, na kterou ještě není připraveno, bitvy, která bude nechutná a poteče při ní krev", on však něco podobného naopak vítal. „To je přesně to, co si přejeme, jelikož v naší současné situaci již není žádné místo ani pro dobro, ani pro zlo, šíité všechny podobné pojmy zničili."

V případě, že by předáci al-Káidy s takovouto jeho strategií souhlasili, slíbil jim Zarqáwí naprostou oddanost vůči jejich organizaci, s níž by spojil svou vlastní skupinu bojovníků. „Pokud se na ní společně shodneme, přijmete ji jako svůj program a cestu, kudy se ubírat, a přijmete za svou i myšlenku boje proti odpadlickým sektám, budeme vašimi připravenými vojáky útočícími pod vaší vlajkou, plnící vaše rozkazy, a dokonce vám veřejně a ve zpravodajských médiích přísahající věrnost, přičemž bezvěrce budeme trýznit, zatímco ty, kdož kážou o jedinečnosti Boha, budeme rozradostňovat."

Vůdci al-Káidy ovšem zůstávali opatrní. Bin Ládin i Zawáhrí si za cíl kladli přinutit armádu USA, aby odešla ze Středního východu a také přestala podporovat místní autokratické vládce, jinými slovy strategií těchto dvou mužů bylo Američany napadnout a vyvolat tak proti nim odpor muslimů. Za životně důležité přitom považovali získat pro svou věc širokou muslimskou podporu, jelikož bez ní nebylo možné vybudovat chalífát, zatímco Zarqáwí chtěl ze všeho nejdřív svrhnout lokální despoty a také zničit „zrádné" šíity, kteří podle něj kolaborovali s Američany, aby si mohli podřídit sunnity. Jeho strategií bylo vyvolat sektářskou občanskou válku a širokou podporu považoval za daleko méně důležitou, než jak ji vnímali bin Ládin a Zawáhrí, byl prostě schopen vytvořit chalífát silou své vůle, bez ohledu na to, co podobnému kroku budou říkat jeho budoucí obyvatelé.

Nakonec oba předáci jeho přísahu věrnosti přijali, i když s váháním, a v říjnu 2004 připojili Zarqáwího organizaci Monoteismus a džihád ke své. V Saúdské Arábii totiž právě skončila katastrofálním neúspěchem teroristická kampaň, kterou tam al-Káida podnikla, a oni zoufale toužili po tom hrát nějakou roli v narůstajícím povstání iráckých sunnitů, zatímco Zarqáwí možná chtěl využít její sítě soukromých sponzorů z oblasti Perského zálivu i jejich zkušeností z teroristických operací a také aparátu zabývajícího se náborem nových bojovníků. A tak se zrodila al-Káida v Iráku.

Zarqáwí byl nadšený. „Naši šlechetní bratři v al-Káidě rozumí strategii skupiny Monoteismus a džihád v zemi dvou řek a v zemi chalífů a jejich srdce překypují radostí, jakým způsobem tam operuje," prohlašoval během

své přísahy věrnosti oběma představitelům zmíněné organizace, a jeho buňka, jak pro změnu napsal, „možná v souladu s daným proroctvím" ustanoví „chalífát". Zde, jak uvidíme později, Zarqáwí odkazoval na islámskou předzvěst návratu něčeho takového těsně před koncem světa.

Bin Ládin a Zawáhrí jeho touhu obnovit chalífát sdíleli, nicméně mu radili, aby postupoval jen pomalu a budoval si širokou podporu. V červenci 2005 pak druhý z výše jmenovaných mužů Zarqáwímu napsal a naléhavě jej žádal, aby islámský „emirát" založil až poté, co džihádisté vypudí z Iráku Spojené státy; teprve poté by jej v sunnitských oblastech Iráku maximálně „rozvíjeli" a „konsolidovali", až by dosáhl „úrovně chalífátu". Ten by následně měli džihádisté za úkol chránit a do soudného dne také rozšiřovat za původní hranice.

Kromě toho, že Zarqáwí neměl chalífát vytvářet, dokud z Iráku neodejdou Američané, neměl se o to také pokoušet dřív, než si zajistí podporu sunnitských mas, jak jej Zawáhrí varoval. „Dva krátkodobé cíle" al-Káidy, tedy „zapuzení Spojených států a ustanovení islámského emirátu nebo chalífátu v Iráku", totiž v obou případech vyžadovaly „lidovou podporu muslimských mas jak tam, tak v okolních zemích", psal mu Zawáhrí, protože „pokud nedosáhnou širokého ohlasu, islámské mudžáhidské hnutí bude rozdrceno", jak předvídal.

Zarqáwímu také radil, aby zavřel oči před kacířstvím sunnitských náboženských učenců, protože al-Káida potřebovala získat jejich náklonnost, a aby spolupracoval s představiteli sunnitské obce. Kromě toho měl přestat zveřejňovat záběry stínání rukojmích, protože ty možná přivádějí do varu „zapálené mladé muže", ale muslimské masy „je nikdy nebudou považovat za přijatelné". Všeobecně vzato pak džihádisté „neměli v srdcích a myslích lidí vyvolávat nějaké otázky týkající se prospěšnosti našich akcí", protože „se nacházíme uprostřed mediálního zápasu o srdce a duše našeho muslimského společenství".

Zawáhrí šel dokonce tak daleko, že zpochybnil útoky podniknuté Zarqáwím proti šíitským civilistům, které přitom tvořily základní kámen jeho úsilí o vyvolání sektářské občanské války. „Takový postup podle mého

názoru muslimské obyvatelstvo shledá nepřijatelným, i když ses ho sebevíc pokoušel vysvětlit, a nechuť k něčemu podobnému bude pokračovat i nadále," psal mu. Zarqáwí podle něj ohrozil získání široké podpory pro jejich věc a navíc zpochybnil morálnost takových sektářských činů. „Proč zabíjet obyčejné šíity, vezmeme-li v úvahu, že žijí v nevědomosti a je jim tudíž odpuštěno? A jakou utrpíme ztrátu, když na šíity nebudeme útočit?" ptal se jej.

To jiný předák al-Káidy Atia Abdar-Rahmán, který patřil do úzkého kruhu lidí kolem bin Ládina, byl v dopise Zarqáwímu z prosince 2005 přímočařejší. S odvoláním na pruského teoretika vojenství z devatenáctého století Carla von Clausewitze mu připomněl, že „nad militarismem musí převažovat politika, to je jeden z opěrných sloupů války, na kterém se shodnou všechny země, ať již je tvoří muslimové nebo bezvěrci". Atia jej také varoval, že pokud „krátkodobé cíle a úspěchy" džihádistů nebudou sloužit jejich „cílům konečným a nejvyšším", jednoduše se vyčerpají a k ničemu nepovedou.

Zarqáwímu byl též v tomto dopise připomenut osud alžírských džihádistů z devadesátých let dvacátého století. Tito islamisté sice v roce 1991 vyhráli první kolo parlamentních voleb, druhé už však tamní armáda zrušila, načež se někteří z nich uchýlili k násilí. Jak občanská válka pokračovala, jedna džihádistická odnož začala vraždit i civilisty a svými krátkodobými taktickými úspěchy dosaženými díky brutalitě byli natolik opojeni, že si neuvědomovali, jak moc se tím odcizili muslimským masám. „Zničili se svýma vlastníma rukama, protože se jim nedostávalo rozumného uvažování, trpěli falešnými představami a ignorovali názory lidí, které odradili svým útlakem, zvrhlostí a krutostí, o nějaké laskavosti, empatii či srdečnosti nemluvě, takže je nakonec neporazil jejich nepřítel, ale oni sami sebe," psal Abdar-Rahmán Zarqáwímu.

Věděl, o čem mluví, protože v roce 1993 al-Káida tohoto mladého Libyjce poslala do Alžírska, aby tam s místními skupinami džihádistů navázal kontakt, ale on se místo uvítání octl za mřížemi, kam jej uvrhli ti nejradikálnější. Po několika měsících se sice Atimu podařilo z vězení uprchnout, tento

otřesný zážitek jej však nadále pronásledoval („Myslím, že stále ještě trpí nočními můrami," prohlásil člověk obeznámený se zmíněnými událostmi.).

Atia také Zarqáwímu podobně jako Zawáhrí připomněl, o splnění jakého dlouhodobého cíle musí bojovat, totiž ustanovení chalífátu. „Bratře, jaký má smysl radovat se z našich akcí a úspěšných úderů, když bezprostředním následkem je prohra naší věci a ztráta ospravedlnění i oprávněnosti našich požadavků v myslích širokých mas, z nichž sestává lid muslimského národa?" psal ve zmíněném dopise a dodal, že pokud chce „zničit panství dané velmoci a na jeho rozvalinách vybudovat islámský stát, všechny tyto osoby bude potřebovat". „Co ti tedy nařizuji, abys udělal?" položil následně Zarqáwímu řečnickou otázku a sám si odpověděl: „Abys zmíněný nedostatek napravil."

Atia jen podrobně rozvedl to, co on i ostatní předáci al-Káidy od horkokrevného Jordánce očekávali, totiž že by neměl dělat žádná významná strategická rozhodnutí, aniž by je předtím konzultoval s bin Ládinem a Zawáhrím. Jeho úkolem navíc bylo získat na svou stranu vlivné sunnity v Iráku a spolupracovat s nimi, včetně těch s neortodoxními názory, které by „za žádnou cenu" neměli jeho lidé zabíjet.

Atia též Zarqáwímu radil, aby přestal trvat na tom, že sunnitští povstalci musejí odejít z jiných džihádistických skupin a přidat se k té jeho. „I když to neudělají … jsou to pořád naši bratři," sdělil mu doslova.

Zarqáwí zpočátku souhlasil se Zawáhrím a Atim, že prioritou zůstává vypuzení Američanů z Iráku. „Nejdřív vyženeme nepřítele, pak ustanovíme islámský stát", následně džihádisté „vyrazí dobývat ostatní muslimské země, aby je mohli získat zpět", a teprve potom se zaměří na bezvěrce, prohlásil v jednom rozhovoru.

Do dubna 2006 ovšem změnil názor, a když oznamoval vznik poradního sboru složeného z několika džihádistických skupin, v němž byla zastoupena i al-Káida, charakterizoval jej jako „zárodek islámského státu", přičemž ten měl podle něj vzniknout během tří měsíců.

Poté, co Spojené státy Zarqáwího sedmého června 2006 zabily, al-Káida v Iráku splnila přání, které jejich vůdce vyslovil ještě před smrtí. Místo aby

s vyhlášením islámského státu počkala do chvíle, než se ze země stáhnou Američané a než jejich věc podpoří sunnitské masy, jak si to přáli bin Ládin i Zawáhrí, učinila tak již patnáctého října výše zmíněného roku. Načasování, jak se dočteme v následující kapitole, vycházelo z určitého apokalyptického harmonogramu; vůdčí skupina al-Káidy, která daný akt oznámila, totiž trvala na tom, že muslimové v Iráku musejí přísahat věrnost jistému člověku jménem Abú Umar al-Bagdádí a uznat ho za „velitele věrných", i když o něm do té doby nikdo nikdy neslyšel, dokonce ani ostatní džihádisté.

CHAOTICKÁ SITUACE

Svého záhadného vůdce Islámský stát nazýval „velitelem věrných", aby jej tím pádem džihádisté začali považovat za chalífu, i když nahlas to takto nikdo neřekl. Pokud bychom se na celou věc dívali z historického hlediska, byl tento titul vždy vyhrazen pro dávné islámské chalífy, tedy duchovní i světské vládce rozlehlých říší. Abú Umar al-Bagdádí pravda tvrdil, že pochází z kmene samotného Proroka, což byla skutečnost, kterou mnozí muslimové považují za podmínku, aby někdo mohl být chalífou, a to naznačovalo, že by byl oprávněn podobné postavení mít. Tvrdil dokonce, že jeho předkem byl jeden z Muhammadových vnuků Husajn, čímž chtěl přesvědčit ty, kteří vylučovali, aby vůdcem muslimského světa byl někdo jiný než potomek Prorokovy rodiny, jak to o sobě prohlašovali chalífové ve středověku.

Stejně nejednoznačný byl i samotný název nového útvaru, pro který jeho vládci zvolili výraz „stát", nikoliv „emirát", který džihádisté častěji používají k označení nějakého malého území, v jehož čele stojí emír. Arabské slovo pro „stát", tedy „dawla", ovšem může znamenat jak takový, jejž známe ze současné doby, tedy moderní, tak nás v myslích může přenést do chalífátů ve středověku, příkladem budiž Dawla `Abbásíja, který sahal od Perského zálivu a Mezopotámie až po severní Afriku. Dnešní Islámský stát této dvojznačnosti využíval, aby dosáhl toho, že jej jeho stoupenci budou vnímat jako

jakýsi „prachalífát“, a někdy se nazýval Islámským státem v Iráku, nikoliv Islámským státem Iráku, jak zněl jeho oficiální název.

I když každopádně většina členů této organizace spadala pod al-Káidu v této zemi, Islámský stát se ani o ní ani o předchozích přísahách věrnosti jeho bojovníků bin Ládinovi nebo Mullovi Umarovi, hlavě Tálibánu, vůbec nezmiňoval. Jen o čtyři měsíce dříve přitom Abú Aj júb al-Masrí alias Abú Hamza al-Muhádžir, který vystřídal Zarqáwího coby vůdce al-Káidy v Iráku a později se stal zakladatelem Islámského státu, potvrdil svou nehynoucí oddanost zmíněnému Umarovi coby „veliteli věrných“ a také bin Ládinovi, tedy šéfovi výše zmíněné organizace. „Jsme … šípem ve vašem toulci a můžete nás vystřelit, kam budete chtít, protože jsme sice bezvýznamnými vojáky, ale poslušnými.“

Stoupenci al-Káidy ve světě byli zmateni. Je tenhle nový Islámský stát její součástí, nebo ne? ptali se. Znalec džihádu Akram Hidžází si například stěžoval, že al-Káida nevydala žádné oficiální prohlášení a že také neexistoval žádný náznak nějaké oficiální koordinace mezi oběma organizacemi. Bin Ládin a Zawáhrí, stejně jako i hlava al-Káidy v Iráku, přece složili přísahu věrnosti Mullovi Umarovi, je tomu tedy nyní třeba rozumět tak, že už neplatí? A kdo je nyní nejvýše postavený? kladl si Hidžází otázky a navíc si říkal, proč do té doby neznámý Abú Umar al-Bagdádí nebyl jmenován pouze guvernérem podřízeným „veliteli věrných“, tedy zmíněnému Umarovi.

Situace, jak vyplývalo z uzavřených diskusí na Internetu, kde své názory džihádisté vyjadřovali do doby, než vznikl Twitter, byla zmatená, výstižně to jeden z nich ostatně zformuloval následujícími slovy: „Jak můžeme slíbit věrnost al-Bagdádímu, když jsme možná již dříve to samé učinili ve vztahu k Mullovi Umarovi? A jak máme naložit s podobnou přísahou šejchu Usámovi, když teď chceme stejný slib složit do rukou šejcha al-Bagdádího?“

Skutečností zůstávalo, že bin Ládin i Zawáhrí něco takového vůbec nečekali. „Rozhodnutí vyhlásit tento stát bylo přijato bez konzultace s vedením al-Káidy,“ svěřoval se v jednom soukromém dopise mluvčí této organizace pro USA Adam Gadahn, podle něhož tento nepovolený čin „způsobil rozkol

v řadách mudžáhidů a jejich stoupenců v Iráku i jinde". Zawáhrí si v této souvislosti později vybavoval, že „vrchní velení al-Káidy ani její emír šejch Usáma bin Ládin (Bůh mu žehnej) nebyli požádáni něco podobného umožnit, nebyli v této záležitosti ani osloveni, a dokonce těsně před oznámením o vytvoření Islámského státu Iráku o tom ani nebyli informováni".

V zákulisí se však nový subjekt snažil roztržku napravit. Abú Ajjúb al-Masrí, bývalý šéf al-Káidy v Iráku a de facto hlava nového uskupení, své nadřízené ujišťoval, že „velitel věrných" Abú Umar al-Bagdádí před džihádistickými bratry v této zemi složil slib věrnosti bin Ládinovi, jen o tom „z jistých politických ohledů, kterých si v té době v Iráku byli vědomi", veřejně neinformovali.

Masrí se tedy pokoušel vazbu Islámského státu k al-Káidě zachovat, veřejnost ovšem vybízel, aby jej chápala coby samostatný subjekt. Chtěl, aby svět jeho skupinu bral jako stát, nikoliv jako nějakou teroristickou frančízu, přičemž v rané propagandě tohoto útvaru byla opět životně důležitá ambivalentnost.

Stejnou strategií se Masrí řídil i při svých veřejných prohlášeních. Měsíc po založení Islámského státu tento akt vítal jako významný krok v „programu islámského chalífátu", ale zároveň se zavázal být oddaný poněkud záhadnému „veliteli věrných", kterým byl již zmíněný Abú Umar al-Bagdádí, a také oznámil rozpuštění al-Káidy v Iráku, jejíž bojovníky převedl do nově vzniklé organizace. „Všichni z nich vykonali slib věrnosti na Boží cestě až do své smrti," ubezpečoval svého nadřízeného a dodal: „Budeme naslouchat jen tvým slovům a činit to, co nám nařídíš."

V následujících pěti měsících al-Bagdádí a jeho Islámský stát neustále zdůrazňovali to samé, tedy že v Iráku už bin Ládinova organizace více méně neexistuje. „Al-Káida je pouze jedním z řady uskupení v Islámském státě," prohlásil „velitel věrných" v prosinci 2006, zatímco tamní ministerstvo sdělovacích prostředků to formulovalo následovně: „Bude přesnější konstatovat, že ti naši bratři, kteří dříve působili v organizaci al-Káida v Iráku, se nyní stali součástí ‚armády státu' sestávající z desítek praporů a tisíců mužů ze zbývajících džihádistických skupin, které po vyhlášení Islámského státu

slíbily svou naprostou oddanost veliteli věrných." 19. dubna 2007 pak mluvčí nového útvaru oznámil, že Masrí se stal ministrem války v jeho první vládě.

Předáci al-Káidy samozřejmě nesli nelibě, že Islámský stát nepožádal bin Ládina o povolení se založit, jelikož tím zpochybnil jeho autoritu, byli však také přesvědčeni, že k vyhlášení došlo příliš brzy. Na jaře roku 2007 tak Abú al-Walíd al-Ansárí, jeden z nejvýznamnějších představitelů al-Káidy, vystoupil s celou řadou nepříjemných otázek týkajících se Islámského státu, například proč byl ustanoven již nyní a ne až někdy později, zda k jmenování velitele věrných došlo podle islámských pravidel, a proč Islámský stát oznámil, že se každý, kdo je proti němu, dopouští hříchu. Ansárí také nový subjekt upozornil, že pokud má přežít, bude potřebovat širokou podporu lidí, kterým chce vládnout, jakož i souhlas jejich předáků; tím, že byl vyhlášen předčasně, ovšem převzal na svá bedra povinnosti vládnutí a zároveň otevřel hranice pro intervenci ze zahraničí, přičemž obě tyto skutečnosti by na rodící se entitu mohly mít smrtelný dopad.

Jiní džihádisté si servítky brali ještě méně. Kuvajtský učenec Hámid al-Alí například upozorňoval, že skutečný islámský stát by měl být schopen u těch, kterým vládne, prosadit svou vůli, tento však daný požadavek nesplňoval a nesplňuje ani tradiční požadavky daného náboženství pro vytvoření islámské vlády. „Ve světě islámu není možné slíbit věrnost nějakému neznámému a utajenému vůdci, který nemá žádnou autoritu … nebo nedisponuje již etablovaným státem", jehož prostřednictvím by prosazoval islámské právo, napsal al-Alí. V Afghánistánu mohl Mulla Umar v devadesátých letech stát vyhlásit, protože na daném území už de facto vládl, zatímco al-Bagdádí nevládne nikomu. Vyhlášení islámského státu v Iráku, pokračoval pak, bylo jen falešným předstíráním a rozštěpilo džihádistické hnutí v této zemi, které by přitom mělo být sjednocené pod praporem džihádu jako takového, nikoliv pod praporem jedné konkrétní skupiny.

Předáci al-Káidy v Pákistánu následně přihlíželi s pocitem hanby i děsu tomu, jak jejich problémové dítě v prvních několika měsících klopýtá. Šéf bin Ládinova štábu Atia Abdar-Rahmán, který v roce 2005 poslal dopis Zarqáwímu, v němž jej káral, si nyní jednomu důvěrnému člověku

postěžoval, „jaké dělají bratři politické boty“. „Určitě jsi slyšel o nedávném kázání Abú Umara,“ psal mu (na mysli měl formálně nejvyššího představitele Islámského státu al-Bagdádího) a pokračoval: „Podle mého názoru bylo plné evidentních omylů a obsahovalo věci, které by velitel nikdy neměl říkat.“ Z projevu toho člověka měl Atia dojem, že jde o „sebestředné a uspěchané extremisty“, a vyslovil obavu, že pokud „budou pokračovat tímto způsobem, stanou se z nich korupčníci a … přijdou o podporu lidu“, což jejich nepříteli umožní obrátit proti nim obyvatelstvo. „Přísahám, že strach mi nenahání ani jeden z jejich protivníků, ať jde o kohokoliv či jak děsiví se mohou jevit … obavy však chovám, pokud se týče našich bratrů a chyb, které dělají, jejich nevhodného chování a občas i nedostatku moudrého uvažování.“ Nakonec se také přiznal, že vůdcům Islámského státu vyčinil („trochu jsem k nim byl tvrdý“), to když připomínal dopis, který dříve poslal Zarqáwímu.

Výhrady ovšem měla al-Káida jen tak říkajíc za zavřenými dveřmi, veřejně její představitelé hovořili o jednotě a vytvoření Islámského státu podpořili, asi proto, že si chtěli na irácké kolbišti zachovat nějaké postavení a také se vyhnout dalšímu štěpení ve svých řadách. „Rád bych zdůraznil, že v Iráku už není nic, co by se jmenovalo al-Káida, jelikož tato organizace se díky šlechetnosti Boha spojila s jinými džihádistickými skupinami do Islámského státu Iráku, nechť jej Bůh ochrání,“ prohlásil Zawáhrí v rozhovoru, který se uskutečnil v prosinci 2007. „Jde o zcela legitimní emirát, který byl vytvořen zcela právoplatným a bezchybným způsobem, po řadě konzultací, a získal slib věrnosti od většiny irácких mudžahedínů a kmenů.“

Odnož al-Káidy v Iráku se tedy možná stala součástí Islámského státu a ten se možná naopak stal potichu součástí bin Ládinovy organizace, veřejnost však celá následující léta o podobě jejich vzájemného vztahu nic nevěděla. Islámský stát se k této otázce otevřeně nikdy nevyjadřoval, i v tomto případě se spoléhal na nejednoznačnost, protože se tím snažil vytvářet dojem, že má víc moci a autonomie než ve skutečnosti. Tato jeho troufalost – a mlžení – u džihádistů rozněcovala představivost a stala se také

nesmírně důležitou, když se tento subjekt později začal drát k moci, přičemž nic nevyjadřovalo lépe jeho propagandistickou strategii než vlajka Islámského státu.

VYTVÁŘENÍ ČERNÉ VLAJKY

Když Islámský stát 15. října 2006 poprvé oznamoval svůj vznik, žádnou vlajku ještě neměl, její fotografii zveřejnil teprve v lednu roku následujícího al-Fadžr, tedy odnož al-Káidy, která zásobuje informačními materiály sdělovací prostředky.

Design vlajky vysvětlovali sami její autoři, o nichž se vědělo jen tolik, že k Islámskému státu měli blízko. Ten se pro inspiraci obrátil k postavě Muhammada a konkrétně k úryvkům z koránu a také k charakteristikám z dávné minulosti. Podle jednoho z těchto popisů je „vlajka Proroka – nechť žije v míru a požehnán – černým čtvercem vyrobeným z vlny s proužkovým vzorem", zatímco podle jiného na ní Muhammad „stojí na kazatelně, káže" a kolem něj jsou vlajky další, rovněž černé. „Na vlajce Proroka bylo napsáno ‚ne bůh, ale Bůh, přičemž Muhammad je poslem tohoto Boha'", uvádí se zde dále a zmiňuje dokonce i její název, tedy „orel".

Autoři vlajky pro Islámský stát potvrdili, že popisy se zmiňují i o jiných barvách, konkrétně zelené, bílé a žluté, nakonec však dospěli k závěru, že přece jen zvolí černou, jelikož většina z písemných zpráv o Prorokovi jmenuje právě tuto. „Velitel věrných po obdržení příslušných informací od osob znalých věci vydal osobní dekret, podle něhož vlajka Islámského státu bude černá," oznámili její tvůrci. Stejně sebevědomě pak vysvětlovali i nápis na ní, který je muslimským vyznáním víry: „To, co je tam napsáno, je i na vlajce Božího posla, nechť žije v míru a požehnán, totiž ‚Není božstva kromě Boha a Muhammad je posel Boží'."

Způsob, jakým bylo zmíněné vyznání navrženo, je velmi nezvyklý a odlišuje se od všech ostatních pokusů vyrobit repliku Prorokovy vlajky. Nápis „ne bůh, ale Bůh" je totiž vyveden bílou barvou v její horní části,

zatímco černý nápis „Muhammad je posel Boží“ je vložen do bílého kruhu, který byl podle autorů návrhu, jak se sami vyjádřili, inspirován pečetí Proroka používané na dopisech údajně napsaných v jeho zastoupení a uložených v tureckém paláci Topkapi. Design pečeti, prohlašovali, se shoduje s tím, jak jeho vzhled popisují dobová vylíčení, takže zcela ignorovali názory moderních učenců zpochybňujících existenci zmíněných dopisů a všechny se naopak snažili přesvědčit, že Islámský stát prostě převzal Muhammadovu pečeť stejným způsobem, jako to dělali dávní chalífové.

A proč vůbec vymýšlet vlajku? Jednak tím Islámský stát následoval Prorokova příkladu, také však chtěl mít nějaký symbol, jehož prostřednictvím by získával masy pro svou věc, v této souvislosti ostatně citoval osmanského historika a státního úředníka z devatenáctého století, který se jmenoval Ahmad Cevdet Paša: „Tajemství vytvoření vlajky spočívá v tom, že shromažďuje lid kolem jedné standarty s cílem jej sjednotit, jinými slovy taková vlajka se stává důkazem spojení jejich slov a také jednoty jejich srdcí a oni vystupují jako jeden člověk, přičemž to, co je pojí dohromady, je silnější než pokrevní pouto mezi příbuznými.“

Stejně jako v případě všech ostatních fundamentalistických pokusů oživit rané dny víry si i představitelé Islámského státu museli vybrat z množství protichůdných náboženských textů a příběhů z minulosti, aby mohli vytvořit nějaký obraz toho, o co usilují a budou usilovat. Jejich výběr přitom ukazuje kulturní předsudky i moderní útlocitnost, které se přitom tak usilovně snažili potlačit, protože pro svou vlajku si místo zelené, žluté nebo bílé barvy vybrali chladně černou; ta totiž koresponduje s jejich manichejským pohledem na svět, nedovolujícím žádné šedé oblasti mezi protikladnými pojmy správné a špatné a mezi věřícím a bezvěrcem. Bílý nápis v horní části vlajky „není božstva kromě Boha“ je mimochodem úmyslně kostrbatý, aby připomínal dobu ještě před vynálezem Photoshopu, přitom však byl prapor vytvořen na počítači.

O přecitlivělosti Islámského státu nechtěně vypovídá i citování Ahmada Cevdeta Paši. Ten byl ovlivněn evropským nacionalismem, ale zároveň si

přál, aby celé mnohonárodnostní osmanské říši vládlo Turecko, přičemž pohromadě ten slepenec měl držet právě islám se svými symboly, a tento postoj vidíme v pozadí Pašova utilitárního pohledu na náboženství. „Jediná věc, která spojuje Araby, Kurdy, Albánce i Bosňany, je samozřejmě islám, skutečnou silou tohoto velkolepého státu jsou ovšem Turci," psal, a i když se lidé, kteří navrhli vlajku Islámského státu, maximálně snažili obnovit utopickou éru Muhammada, zůstali zajatci své doby. Snaha o původnost je prostě záležitostí velmi současnou.

Islámský stát byl tedy nevědomky, tak jako jeho vlajka, uspořádán moderně, a to samé platí i o způsobu, jakým sám sebe popisoval. Jistý džihádistický učenec si například stěžoval, jak nový subjekt používá současná slova při charakteristice svého úřednického aparátu: „Podíváme-li se do historie Arabů a islámu, formulace typu ‚mluvčí Islámského státu Iráku' nebo ‚ministr školství' tam samozřejmě najdeme, takováto jejich podoba nicméně dělá dojem, že má blíž k realitě současnosti než k jakékoliv realitě islámské." Tento člověk zároveň připomněl, že vytvářet nový útvar pouze na území Iráku se příliš podobá modernímu pojetí státu, zatímco původní chalífát byl rozlehlou říší s neustále se rozšiřujícími hranicemi, nikoliv stát jednoho konkrétního národa, jak je tomu v dnešní době.

I přes svou nejednoznačnost však dával Islámský stát občas nepřímo najevo, že jeho ambicí není jen být moderním národnostním státem, jelikož na své vlajce měl pečeť Proroka, tedy důkaz moci, který si kdysi jednotliví chalífové předávali, a silný chalífát z minulosti evokovala i barva praporu. Bylo tu však ještě něco – když Islámský stát skončil se svým výkladem příslušného designu, došlo ještě na následující modlitbu: „Prosíme tímto Boha, který nechť je chválen, aby tuto vlajku učinil jedinou pro všechny muslimy, jsme si ostatně jisti, že ji lid Iráku ponese, až půjde na pomoc … Mahdímu do svatého domu Boha." Tím domem je přitom myšlena stavba Ka`ba v Mekce, tedy nejposvátnější místo islámu, a Mahdím muslimský spasitel, který se tam objeví v letech předcházejících apokalypse. Islámský stát tedy de facto dával najevo, že jeho vlajka není jen symbolem vlády

v Iráku a předzvěst budoucího chalífátu, ale také zvěstovatel poslední bitvy, až bude končit svět.

TEN SPRÁVNĚ VEDENÝ

Legendy týkající se černé vlajky a muslimského spasitele Mahdího se poprvé objevily za vlády dynastie Umajjovců, která své islámské impérium řídila ze starobylého města Damašku v sedmém a osmém století našeho letopočtu. Její zakladatelé, umajjovský rod, se chalífátu zmocnili z rukou Prorokova zetě a vnuků, což mnohé muslimy rozzuřilo, otec jednoho z těchto zakladatelů Mu`áwiji ostatně Muhammada a jeho rané následovníky pronásledoval (i když později sám k islámu konvertoval) a jeho matka dokonce snědla játra Prorokova strýce.

Řadoví obyvatelé chalífátu měli k vládě Umajjovců a způsobu, jakým se chopili moci, značný odpor, takže mezi nimi začaly kolovat předpovědi, že dorazí jistý Muhammadův příbuzný a ve světě opět nastolí spravedlnost, přičemž mu přisoudili jméno Mahdí, což znamená v arabštině „Ten správně vedený". Podle řady zmíněných proroctví se tento muž měl objevit těsně před zánikem světa, aby stanul v čele konečných bitev proti bezvěrcům, jde tedy o islámskou verzi křesťanské bitvy u Armaggedonu, po níž brzy přijde na řadu také poslední hodina a soudný den.

Aby tyto předpovědi měly ještě větší váhu, často byly připisovány samotnému Prorokovi. „Mahdího jméno bude mým jménem a jméno jeho otce bude jméno mého otce," pravilo se v jedné z nich, zatímco v druhé bylo možné se dočíst, že „je to člověk z mé rodiny".

Tak jako většina islámských proroctví týkajících se konce světa, ani ty o Mahdím nelze nalézt v hlavním náboženském textu islámu, tedy koránu, který podle přesvědčení muslimů obsahuje zjevení Boha Muhammadovi. Tyto předpovědi se vyskytují v rozsáhlých přehledech slov a činů Proroka i jeho společníků, známých jako hadís, a protože byly napsány desítky nebo

dokonce stovky let poté, kdy Muhammad zemřel, často odrážejí pozdější politické, sociální i teologické jevy spíše než to, co se skutečně stalo za jeho života. Muslimové se každopádně přou o věrohodnost jednotlivých souborů i o to, jak si protiřečí, prostě stejně jako někteří křesťané diskutují o věrohodnosti evangelií a jejich nesrovnalostech.

Obzvláště oblíbeným tématem pro falzifikátory byla proroctví týkající se konce světa. Během bratrovražedných válek, které rozložily rané muslimské společenství, se obě bojující strany snažily ospravedlnit svou politiku tím, že předvídaly své nevyhnutelné vítězství a naopak předurčenou porážku té druhé, a nebylo přitom lepšího způsobu, jak to udělat, než příslušné proroctví vložit do úst Muhammadovi. Počet těchto předpovědí postupně narůstal do tisíců a přetrvávaly dál, i když už se mezitím třeba změnila situace, v průběhu staletí jednoduše dostávaly v souladu s novými okolnostmi nový význam, což je jev, který bychom mohli přirovnat k tomu, jak křesťané již téměř dvě tisíciletí čtou Zjevení sv. Jana.

Za ta léta také Mahdího proroctví inspirovala řadu lidí, kteří o sobě tvrdili, že i oni jsou vizionáři. Nemohli odolat, ať již to mysleli upřímně či nikoliv, jelikož prohlašovat, že disponuji stejnou duchovní i politickou silou jako tento člověk, bylo velmi přesvědčivé – trochu jako kdybyste dali dohromady Ježíše a George Washingtona.

„Obyčejní lidé, kteří se nějak vztahují k Mahdímu, předpokládají, že se může objevit v celé řadě situací a míst," napsal například středověký muslimský historik Ibn Chaldún. Tyhle stupidní masy jsou ovšem důvěřivé, jak dále poznamenal, takže vůdci se oblékají do kabátu spasitele, aby je mohli mobilizovat.

Militantní mesiášové se samozřejmě nevyskytují jen v islámu, k apokalyptickému jazyku se často uchylují nejrůznější skupiny, které chtěly (ve středověku) nebo chtějí (v dnešním světě) zvrátit sociální a politický řád. Jedním takovým příkladem může být židovský „mesiáš" Bar Kochba, který vedl povstání proti Římanům, ale císař Hadrián jej brutálně potlačil, nechal údajně zabít stovky tisíc účastníků a znesvětit místa určená k modlitbám a Židy vykázal z Jeruzaléma; jiným příkladem je pak sto tisíc evropských

bojovníků, kteří v rámci první křížové výpravy vpadli do Palestiny s přesvědčením, že urychlují příchod konce světa. V dobách relativně nedávných se pak mimo jiné někteří příslušníci skupiny izraelských osadníků zvané Guš emunim pokusili uspíšit příchod mesiáše tím, že vyhodí do povětří Skalní dóm neboli Chrámovou horu, jedno z nejsvětějších míst islámu; a megalomanský křesťanský „spasitel" Joseph Kony se dokonce dodnes skrývá ve Středoafrické republice, kde velí dětským vojákům ve své Boží armádě odporu.

Své četné rádoby mesiáše měly ve středověku i obě hlavní větve islámu, tedy sunnité a šíité, přičemž někteří dokonce založili chalífáty. Tito lidé se také často označovali titulem Mahdí, například sunnitský zakladatel chalífátu Almohadů na území dnešního Španělska a v severní Africe, který prohlásil, že je „Mahdím konce světa", nebo šíitský zakladatel Fátimovského chalífátu v Egyptě – ten to zpočátku tvrdil jen o sobě, ale později i o svém synovi. Muslimy, kteří se jim protivili, pak podobní vládci označovali za odpadlíky od víry a zasloužili si podle nich smrt, jelikož se vzepřeli těm, které Bůh pomazal.

Vůbec první Mahdí se ovšem za něj ještě neprohlašoval. V roce 685 našeho letopočtu, něco přes padesát let po Prorokově smrti, se jistý al-Muchtár postavil do čela povstání proti Umajjovcům v Iráku jménem Mahdího, kterého označil za syna Muhammada, zatímco o sobě mluvil jako o jeho vezírovi. Kromě toho, že vedl zmíněnou vzpouru, vstoupil do historie také za svá proroctví ve verších a za to, že v iráckém městě Kúfa předváděl Archu úmluvy. Mnozí z těch, kteří jej podpořili, přitom nebyli arabského původu (šlo například o Židy), jen prostě konvertovali k islámu a uráželo je, že jsou vládou, v níž převažovali Arabové, považováni za občany druhé kategorie. Jeden dávný španělsko-arabský historik v této souvislosti dokonce napsal: „Říkalo se tehdy, že modlitbu přerušují pouze tři věci: oslové, psi a islámský konvertita nearabského původu."

Povstání u Umajjovců jen posílilo pocit vyvolení a jejich odmítání osob, které přešly k islámu a začaly podporovat Prorokovu rodinu. „Nebýt nás, byl by celý muslimský svět podřízen lidem nearabského původu, kteří se

dali dohromady kolem Muhammadových příbuzných a chovají se povýšenecky, takže je třeba je vykázat do patřičných mezí," stěžoval si údajně jeden z raných umajjovských chalífů v dopise svému místodržícímu v Iráku.

Stoupenci Prorokovy rodiny se volně zorganizovali do hášimovského hnutí, jak o něm hovoří historikové, a byli přesvědčeni, že Mahdí je potomek Muhammadova pradědečka Hášima. Mnozí z nich pocházeli z Íránu, kde takzvané zoroastrovské legendy předpovídaly příchod spasitele, který se objeví na scéně před koncem světa, bude mávat obuškem a za ním půjdou jeho žáci se šavlemi. Přívrženci hášimovského hnutí, ovlivnění těmito legendami, se oblékali do černého a nosili jednak černé vlajky a jednak dřevěné obušky, kterým říkali „zbraně na bezvěrce".

Íránci a potomci Arabů, kteří Írán svého času dobyli, měli pocit, že s rodem Umajjovců, který vládl z dalekého Damašku, nemají v podstatě nic společného. „Tato země patřila našim předkům!" stěžoval si například jeden z arabských velitelů zmíněného povstaleckého hnutí, který vyrostl v Íránu. Připomínal také, že první arabští chalífové v jeho vlasti panovali spravedlivě, dokonce „pomáhali utlačovaným", Umajjovci však způsobili, že se zbožní lidé začali rodiny Proroka bát, a jak Íránci, tak Arabové se jim tudíž museli postavit, aby mohla být obnovena vláda Muhammadových potomků.

Jak rebelové postupně získávali podporu pro svou věc, šířili také proroctví, podle nichž přijdou z Východu vojáci, aby Umajjovce svrhli, a budou proti nim bojovat pod černými vlajkami. Některé byly vloženy do úst zeti Muhammada Alímu, který údajně předpověděl příchod armády z Chorasánu, tedy „země vycházejícího slunce", nacházející se mimo jiné v části moderního východního Íránu a na většině území Afghánistánu. „Lidé s černými vlajkami přicházející z Chorasánu nebudou Arabové," psal Alí a pokračoval: „Umajjovcům odeberou moc a u každé skály i pod každou hvězdou je budou zabíjet."

Další proroctví vztahující se k černé vlajce pak byla přisouzena samotnému Prorokovi. „Tyto prapory dorazí z Východu a v rukou je budou držet muži připomínající silné velbloudy, s dlouhými vlasy i plnovousy, přičemž

jejich příjmení jsou odvozena od názvů jejich rodných měst a osobní jména od jmen jejich nejstaršího dítěte" (tedy Abú ten a ten). „Pokud podobné vlajkonoše uvidíte z Chorasánu přicházet," vydává pokyny jiné proroctví, „okamžitě jim jděte vstříc, i kdyby to znamenalo třeba plazit se po ledu, protože mezi nimi bude chalífa" (jinými slovy al-Mahdí).

V raném islámu nebyla černá barva spojovaná pouze s truchlením, ale také s pomstou za nespravedlivou smrt. Básník Imru al-Qajs, který žil ještě před vznikem islámu, se například oblékl do černého, když šel vyjednávat s členy kmene, kteří zavraždili jeho otce, a když arabští pohané porazili Muhammadovu armádu pod horou Uhud, jeho stoupenci si to, co měli na sobě, obarvili načerno, čímž dávali najevo svou touhu porážku pomstít. Protivníci Umajjovců zase přijali černou coby svou barvu, protože jejich přáním bylo pomstít pronásledování Prorokovy rodiny ze strany dotyčného rodu. „Jejich vlajky byly černé na důkaz truchlení za Hášimovce, mučedníky z této rodiny, šlo však také o výtku namířenou na Umajjovce, kteří je zabili," píše historik Ibn Chaldún.

Černou vlajku nosil i sám Muhammad, když válčil s bezvěrci. „Neutíkejte s ní před nimi, ale nebojujte s ní proti muslimům," řekl údajně jednomu ze svých generálů.

Když muslimové vlajku této barvy namířili proti umajjovským chalífům, ti pochopili, že jde o dvakrát vyjadřovanou hrozbu, totiž pomstít se za rodinu Proroka „nevěřícím" muslimským vládcům, kteří si její příslušníky přisvojili. Propagandu proti Umajjovcům šířila tajná síť povstalců vedená jistým obskurním imámem čili duchovním vůdcem, který byl potomkem Muhammadova strýce Abbáse a doufal, že se prostřednictvím Hášimovského hnutí dostane k moci; samotnou propagandu pak měl na starosti jeho podřízený jménem Abú Muslim (ten nakonec velel i následnému ozbrojenému povstání). Jejich revoluční agitace ve jménu dynastie Abbásovců vyvrcholila v islámském roce 129, tedy v letech 746 a 747 našeho letopočtu, kdy imám poslal svému výše zmíněnému zástupci do Íránu černou „vítěznou vlajku" nazvanou „Stín" a vzkaz, který zněl: „Čas nastal." Abú Muslim ji připevnil na kopí vysoké čtrnáct loktů a revoluční výzvu Abbásovců z 9. června roku

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.